

Notat

Udenlandske erfaringer med indsamling af WEEE i detailhandlen

22. november 2012
Projekt: 30.3199.54

Til : Miljøstyrelsen
Fra : Grontmij
Vedlagt : Bilag A-D

1 **INDSAMLING AF WEEE I DETAILHANDLEN**

I forbindelse med projektet "Konsekvensanalyse af indsamling af småt WEEE i detailhandlen" er der indsamlet oplysninger fra Irland, Norge, Sverige og Holland.

De 4 lande har erfaring med indsamling af WEEE i detailhandlen. I Holland og Irland skal alle forhandlere af elektrisk og elektronisk udstyr (EEE) tage imod WEEE på 1-1 basis, dvs. ved køb af nyt EEE skal kunden kunne returnere en tilsvarende mængde og type WEEE til butikken.

I Norge skal alle forhandlere af EEE tage imod WEEE af samme type, som butikken forhandler. Der er ikke krav om, at kunden skal købe nyt EEE for at kunne aflevere WEEE.

I Sverige har en række producenter dannet deres egen kollektivordning, hvor de løfter deres producentansvar ved at tage imod WEEE i deres butikker. Der er tale om en frivillig ordning, og butikkerne tager imod alle typer, størrelser og fabrikater af WEEE uden krav om, at kunden skal købe nyt EEE.

I alle 4 lande omfatter ordningen både småt og stort WEEE. Ingen af landene har særskilte opgørelser over andelen af småt WEEE i det indsamlede WEEE.

I Irland indsamles 41 % af alt indsamlet WEEE fra husholdninger via butikker. I Sverige indsamles kun ca. 1 % af alt indsamlet WEEE fra husholdninger via butikker. Her indsamles ca. 5,5 ton pr. butik om året.

De øvrige lande foretager ikke særskilte opgørelser over mængder indsamlet fra butikker.

1.1

Irland

Irland indførte ordningen i 2006 i forbindelse med, at der generelt blev sat fokus på indsamling af WEEE i landet.

De irske erfaringer er nærmere beskrevet i Bilag A og er baseret på informationer indsamlet i oktober 2012 fra det irske miljøministerium, den irske miljøstyrelse (EPA) og den kollektive ordning WEEE Ireland.

Hvad tages retur?

Alle butikker, der forhandler EEE skal tage imod WEEE på 1-1 basis, dvs. ved køb af nyt EEE skal kunden kunne returnere en tilsvarende mængde og type WEEE til den pågældende butik. Butikkerne er ikke forpligtet til at tage imod WEEE, der udgør en sundheds- eller sikkerhedsmæssig risiko for medarbejderne (f.eks. indeholder madrester).

Myndighedernes rolle

Butikker der forhandler EEE skal årligt lade sig registrere hos den lokale myndighed (kommune), som fører tilsyn med butikkerne. Kommunerne driver desuden genbrugspladser, hvor butikkerne frit har adgang til at aflevere indsamlet WEEE (kommunen kan dog stille krav om forudgående aftale).

De centrale myndigheder foretager periodisk kontrol, med henblik på at identificere ikke-registrerede virksomheder.

Butikkernes rolle

Der skal være synlig skiltning i butikkerne samt information om ordningen på kvitteringer, i reklamer mv.

Butikker med større mængder kan lade sig registrere hos de kollektive ordninger, og få afhentet det indsamlede WEEE på bestilling. Der skal minimum være 1 ton WEEE, svarende til 4 bure eller tilsvarende, før de kollektive ordninger afhenter fra butikken. Nogle kædevirksomheder returnerer derfor deres WEEE til et centrallager, hvorfra det afhentes.

Butikkerne står selv for indsamlingsmateriel mv.

Producenternes rolle

Producenterne, dvs. de 2 kollektive ordninger i Irland, står for indsamlingen fra butikkerne og registrering af de indsamlede mængder. De 2 ordninger har delt kommunerne mellem sig.

Andre ordninger

Der indsamles WEEE fra husholdninger på kommunale genbrugspladser (der er ca. 30.000 indbyggere pr. genbrugsplads). Herudover arrangerer kommuner og de kollektive ordninger forskellige "særlige" indsamlinger som f.eks. indsamlingsdage, indsamling via arbejdspladser og skoler mv. De indsamlede mængder fra særlige indsamlinger er begrænset.

Indsamlede mængder

I 2010 indsamledes i alt 7,88 kg. WEEE pr. indbygger i Irland, heraf 41 % via detailbutikker. Andelen af hårde hvidevarer er større i det WEEE, der indsamles via butikkerne sammenlignet med det, der indsamles via genbrugspladser.

Der indsamles nogenlunde de samme mængder fra genbrugspladser, som der indsamles fra butikker. Da butikker gratis kan aflevere indsamlet WEEE på genbrugspladsen og dette ikke registreres særskilt, er andelen af WEEE der i første led indsamles via butikker sandsynligvis større.

Andelen af småt WEEE kendes ikke.

Erfaringer

Butikkerne har været positive og flere har brugt ordningen aktivt i forhold til markedsføring. Den positive indstilling skyldes i høj grad, at butikkerne kunne beholde 20 % af det gebyr, der blev lagt på alt solgt EEE til finansiering af ordningen for WEEE markedsført før 2005. Dette gebyr er nu udfaset og de kollektive ordninger arbejder på at få indført en form for incitamentsordning, for at få butikkerne til at deltage og aflevere det indsamlede WEEE til de kollektive ordninger.

Der er stigende problemer med tyveri af WEEE f.eks. fra varelagre og -gårde, hvor det opbevares uaf låst.

1.2**Norge**

Det har siden 1999 været et krav til forhandlere af EEE i Norge at tage imod WEEE.

De norske erfaringer er nærmere beskrevet i Bilag B og er baseret på informationer indsamlet i oktober 2012 fra den norske miljøstyrelse (Klif) og brancheforeningen Elektronikkbransjen.

Hvad tages retur?

Alle butikker, der forhandler EEE skal vederlagsfrit tage imod WEEE af samme type, som butikken forhandler. Modtagepligten er således begrænset til tilsvarende produkter som forhandleren omsætter eller tidligere har omsat, men er ikke begrænset til mærke eller fabrikat. Der er ikke krav om, at kunden skal købe nyt EEE for at kunne aflevere WEEE.

Myndighedernes rolle

De centrale myndigheder (departementet) fastlægger kravene til returselskaberne, mens Miljøstyrelsen (Klif) godkender og kontrollerer returselskaberne. Der foretages ingen registrering af butikkerne.

De lokale myndigheder (kommunerne) skal tage imod og opbevare indsamlet WEEE, indtil det afhentes af et returselskab.

Butikkernes rolle

Der skal informeres om ordningen gennem opslag i alle butikslokaler, fremvisnings- og udstillingslokaler, på midlertidige salgssteder og via alt salgs- og informationsmateriale som publiceres i tilknytning til salgsvirksomheden – både i elektroniske og papirbaserede medier.

Det er forhandlerens ansvar og bekostning at opbevare affaldet forsvarligt så genanvendelsesværdien ikke forringes. Affaldet afhentes af et godkendt returselskab. Returselskabet kan forlange, at forhandleren transporterer affaldet til en opsamlingsplads i rimelig afstand fra det sted, hvor affaldet modtages.

Producenternes rolle

Producenterne skal finansiere indsamling fra butikkerne samt sortering, genbrug, genvinding, disponering og anden behandling af WEEE gennem medlemskab af et kollektivt eller individuelt finansieret returselskab, som er godkendt af Miljøstyrelsen (Klif).

Producenterne dvs. returselskaberne skal ligeledes afrapportere de (samlede) indsamlede mængder til myndighederne.

Andre ordninger

Der indsamles WEEE fra husholdninger via genbrugspladser og andre kommunale ordninger, som f.eks. indsamling af småt WEEE og farligt affald i en boks direkte fra den enkelte husstand.

Indsamlede mængder

Der foretages ingen særskilt registrering af, hvor store mængder WEEE der indsamles via butikker. Der foretages heller ikke opgørelser af, hvor stor en andel af det indsamlede WEEE, der kan karakteriseres som småt.

Et af de norske returselskaber skønner, at 25-30 % af den totale mængde småt WEEE som indsamles, i første led indsamles via butikkerne. I Norge defineres småt WEEE som det, der kan være i en bærepose.

Erfaringer

De største udfordringer for butikkerne er plads og ressourcer. Da butikkerne er forpligtet til at modtage alt WEEE, som er i samme varegruppe som det EEE de sælger, modtager mange mindre butikker meget mere WEEE end den mængde EEE de sælger. Mange internetkunder afleverer desuden deres WEEE i de fysiske butikker.

Tyveri er også et stort problem, så affaldet skal opbevares sikkert eller overvåges.

Miljøstyrelsen (Klif) gennemførte i 2008-2010 tilsynsbesøg blandt forhandlere og kommuner som viste, at over halvdelen af de kontrollerede butikker ikke opfyldte deres pligter. De informerede ikke kunderne godt nok om, at WEEE ikke må smides ud sammen med andet affald, og at det kan afleveres gratis i butikken. Tilsynet viste desuden, at 1 ud af 4 butikker ikke har et system, der er godt nok til at modtage og forsvarligt opbevare WEEE.

Miljøstyrelsen (Klif) mener, at deres krav til information har haft stor betydning for at oplyse forbrugerne om, at de kan indlevere WEEE hos forhandlerne. Klif har set forbedringer blandt forhandlerne i forhold til at efterleve pligter og krav, efter at der har været gennemført tilsyn. Klif vurderer, at det kan være nyttigt med hyppig afhentning hos forhandlerne, så byrden vedr. lagerplads ikke bliver for stor. Generelt har Klif erfaret, at pligterne for forhandlerne bør være tydeligt og enkelt beskrevet, og må være detaljerede mht. hvad der er tilstrækkelig information.

1.3

Sverige

I 2007 stiftedes Elektronik Återvinnings Foreningen (EÅF) som en kollektiv ordning i Sverige. Medlemmerne er store forhandlere af EEE, som samtidig er underlagt producentansvar som importører. Dette ansvar løfter de ved at forbrugerne kan aflevere WEEE i deres butikker.

Der er foretaget en screening af de svenske erfaringer, som er baseret på informationer indsamlet i oktober 2012 fra kollektivordningen Elektronik Återvinnings Foreningen (EÅF) og nærmere beskrevet i Bilag C.

Hvad tages retur?

Alle typer, størrelser og fabrikater af WEEE kan afleveres i de butikker, som deltager i ordningen. Der stilles ikke krav om, at kunden skal købe nyt EEE for at kunne aflevere WEEE.

Myndighedernes rolle

EÅF oplyser kommunerne om, i hvilke butikker der kan afleveres WEEE i den pågældende kommune. Kommunerne har ansvar for at formidle dette til borgerne.

Kommunerne indsamler WEEE via kommunale genbrugspladser.

Butikkernes rolle

Butikkerne modtager WEEE fra borgerne, opbevarer det og bestiller afhentning efter behov. Der er ingen særlige krav til butikkerne.

Producenternes rolle

EÅF står for indsamlingen fra butikkerne og finansiering af den videre sortering, behandling og afsætning af det indsamlede WEEE.

EÅF oplyser på deres hjemmeside om, i hvilke butikker borgerne kan aflevere WEEE.

Indsamlede mængder

Der er i 2010 indsamlet 1.022 ton WEEE fra 184 butikker fordelt på ca. 85 kommuner, dvs. 5,6 ton pr. butik.

Heraf vurderer EÅF, at 1-3 % er småt WEEE. Andelen er et groft skøn, da EÅF ikke har nogen konkrete opgørelser over småt WEEE.

Set i forhold til den samlede mængde WEEE indsamlet i Sverige, udgør mængden indsamlet via butikkerne i EÅF 1,1 % (vægtmæssigt).

I dag er Expert-kæden trådt ud af ordningen, så der nu kun indsamles via 127 butikker i Sverige. I de kommuner, hvor EÅF ikke indsamler via butikker, betaler EÅF kollektivordningen EI-kretsen for EÅF-medlemmernes andel.

Erfaringer

Ifølge EÅF er et af de største problemer, at butikkerne gerne vil have opsamlingsmateriellet tømt, selvom det ikke er fyldt. Dette gør indsamlingsordningen unødvendigt dyr. EÅF administrerer ikke selv indsamlingen fra butikkerne, men har eksterne transportører til dette. Transportørerne er ikke interesseret i at minimere transporten, da de betales af EÅF for hver tømning. Hvis EÅF selv administrerede dette, ville det sandsynligvis medføre en øget effektivitet og reduktion i omkostningerne til indsamling.

Set i forhold til den samlede mængde WEEE indsamlet i Sverige, udgør mængden indsamlet via butikkerne kun en meget begrænset del og EÅF tolker dette som et udtryk for borgernes manglende kendskab til eller lyst til at benytte ordningen.

EÅF vurderer, at ordningen nok ville være mere effektiv, hvis den ikke kun omfattede butikker som sælger EEE, men også almindelige dagligvarebutikker.

EÅF skønner, at hvis ordningen ikke eksisterede, ville en del af den i dag indsamlede WEEE ende i dagrenovationen. Dette forklares med, at de fleste af de deltagende butikker findes i byområder og er inden for tilgængelig afstand, mens genbrugspladserne findes i udkanten af byerne og er svært tilgængelige uden en bil.

1.4

Holland

Holland har en ordning, hvor forhandler af EEE skal tage imod WEEE på 1-1 basis. Der er foretaget en screening af den hollandske ordning, som er nærmere beskrevet i Bilag D.

Hvad tages retur?

Alle butikker, der forhandler EEE skal tage imod WEEE af samme type, som butikken forhandler. Der er ikke krav om, at kunden skal købe nyt EEE for at kunne aflevere WEEE.

Myndighedernes rolle

Myndighederne foretager kontrol af butikker, producenter og behandlingsanlæg.

Butikkernes rolle

Butikkerne skal tage imod WEEE fra forbrugerne og aflevere dette på et kommunalt indsamlingssted eller bestille afhentning hos de kollektive ordninger.

Producenternes rolle

Producenterne har ansvar for at afhente det indsamlede WEEE fra butikker og kommunale indsamlingssteder.

Udbetaler godtgørelse til butikkerne for deres udgifter til indsamling og opbevaring af WEEE (fastsat beløb pr. enhed for hårde hvidevarer og ”brune varer”).

Indsamlede mængder

Ingen af de kollektive ordninger offentliggør særskilte opgørelser over, hvor store mængder der indsamles via butikkerne.

Erfaringer

De hollandske myndigheder har i flere omgange gennemført inspektioner af butikkerne og erfaret, at en stor del af disse sælger det indsamlede WEEE – især fjernsyn og hårde hvidevarer – til illegale opkøbere (som eksporterer varerne illegalt) eller skrothandlere. Kampagner, oplysning og inspektioner har nedbragt problemet, men nyere undersøgelser viser, at en stor del af butikkerne stadig ikke følger reglerne.